

Vadstena kommun

Vadstena.kommun@vadstena.se

Rektor:

Johan.parmback@vadstena.se

2022-05-19

Dnr 2020:5416

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolans arbete för
kvalitet i undervisningen i moderna språk –
undervisning för kommunikativ förmåga vid
Petrus Magni skola i Vadstena kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Petrus Magni skola. Syftet är att granska kvaliteten i några delar av undervisningen i moderna språk (i språken franska, spanska och tyska) – undervisning för kommunikativ förmåga inom ramen för språkval i grundskolan. Granskningen omfattar 30 grundskolor spridda över landet. Ett fåtal av skolorna erbjuder moderna språk via fjärrundervisning.

Granskningen ska besvara två frågeställningar:

1. I vilken utsträckning ger undervisningen i moderna språk eleverna möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga (produktion och interaktion) så att de kan använda målspråket i olika sammanhang?
2. I vilken utsträckning skapar skolan förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet som ger eleverna reella möjligheter att fullfölja sina studier i moderna språk?

Detta beslut avser Petrus Magni skola i Vadstena kommun. Skolinspektionen har genomfört lektionsobservationer i språken spanska och tyska. Dessutom har intervjuer med elever, lärare och rektor genomförts. Granskningen genomfördes av utredarna Lena Knutsson och Maria Lodmark. Intervjuerna och lektionsobservationerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudmannen. Protokollet ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut. De samlade iakttagelserna från alla skolor som ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras under februari 2023.

Fakta om verksamheten

Petrus Magni skola är en kommunal högstadieskola med ca 210 elever och tre klasser i varje årskurs. Det är den enda högstadieskolan i kommunen Vadstena och leds av en rektor. Skolan erbjuder de moderna språken spanska och tyska. De elever som inte läser något av dessa språk läser en kombination av svenska och engelska på tiden för språkvalet. Franska har tidigare erbjudits men det var få elever som valde språket och det var också svårt att hitta behörig personal. Huvudmannen har därför beslutat att inte erbjuda franska som språkval.

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen vilket beskrivs i bilaga 1 Bedömningsområden. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men att utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. Skolinspektionen begär också en skriftlig redovisning av åtgärder av huvudmannen. Om Skolinspektionen bedömer att skolan uppfyller kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Petrus Magni skola i följande utsträckning:

Undervisningen ger elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i moderna språk vid Petrus Magni skola i hög utsträckning ger eleverna möjlighet att utveckla sin kommunikativa förmåga.

Utifrån framtagna kvalitetskriterier har Skolinspektionens utredning inte visat annat än att verksamheten inom det granskade området fungerar väl.

Skolan skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet

Skolinspektionen bedömer att Petrus Magni skola i hög utsträckning skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet som ger eleverna reella möjligheter att fullfölja sina studier i moderna språk.

Utifrån framtagna kvalitetskriterier har Skolinspektionens utredning inte visat annat än att verksamheten inom de granskade områdena fungerar väl. Därmed avslutas granskningen.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område. I slutet på varje område finns en sammanfattande bedömning.

Undervisningen ger elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga

I detta område granskas om undervisningen i moderna språk ger eleverna möjlighet att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. Det handlar bland annat om att eleverna får möjlighet att formulera sig och samspela med andra i tal och skrift samt lära sig att anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare.

Lärarna har en tydlig undervisningsidé kring hur de ska arbeta med den kommunikativa förmågan på målspråket

Granskningen visar att lärarna erbjuder en undervisning som tydligt har kommunikativ förmåga och interkulturell förståelse som mål. Den visar också att lärarna kontinuerligt reflekterar över, och utvecklar, sin undervisning, både tillsammans med kollegor och tillsammans med eleverna. Däremot träffas inte alla skolans lärare i moderna språk på ett regelbundet sätt för att tillsammans utveckla undervisningen utifrån forskning och beprövad erfarenhet. Vid intervjuerna beskriver eleverna sin undervisning i moderna språk som varierad med mycket inslag av kommunikativa övningar. De beskriver att de ofta har muntliga övningar såsom mingel i klassrummet kring olika teman, de intervjuar varandra utifrån olika frågor och deltar i lekar eller spel i par eller i grupp. De lyssnar på nyheter från målspråkslandet och ser på filmer eller serier. Då får de ofta hjälp av läraren som förbereder dem genom att i förväg ge dem viktiga ord för att förstå sammanhanget, beskriver eleverna. I årskurs åtta har eleverna en vänklass i Spanien som de skriver brev till och videochattar med, vilket eleverna beskriver som riktigt roligt och meningsfullt. Ibland arbetar de med olika högtider eller traditioner i målspråksländerna och jämför med hur de själva firar högtider. Materialet de arbetar med i undervisningen kommer från olika läromedel, böcker eller internet. Vid Skolinspektionens observationer bekräftas elevernas beskrivning av en varierad undervisning med mycket kommunikativa inslag. Vid alla observationer får eleverna möjlighet till och blir uppmuntrade att prata och kommunicera på målspråket. Eleverna får teman eller kända samtalsämnen att prata om, exempelvis hur de själva firar påsk. Vid de observerade lektionerna använder eleverna sig inte av stödstrukturer eller mallar utan pratar fritt utifrån teman eller områden.

Lärarna beskriver att de utgår från kursplanen, det centrala innehållet och betygskriterierna när de planerar undervisningen och syftet är att eleverna ska våga använda och kommunicera på målspråket. I sexan arbetar de mycket med ord och standardfraser för att eleverna ska få en bas och ett ordförråd så att de ska våga använda språket, beskriver lärarna. För att komma över tröskeln som kan finnas för att komma igång och prata behöver samtalen bygga på de områden och teman som eleverna har arbetat med tidigare, säger de. Lärarna beskriver att de ofta arbetar i projekt och längre arbetsområden där de startar med att bygga upp ordförrådet och eleverna tränar med väl genomtänkta stödstrukturer. Efterhand kan stödstrukturerna plockas bort och det blir mer fritt i slutet av ett arbetsområde. Det gäller också att eleverna får prata målspråket vid varje lektion för att det ska bli naturligt, säger lärarna. Samtalen i klassrummet är på så sätt först mer styrda utifrån områden och stödstrukturer och blir efterhand mer spontana och fria samtal. Lärarna beskriver hur de använder sig av korta spontana dialoger kring ett ämnesområde där eleverna får samtala parvis en kort stund och sedan byta samtalspartner.

När det gäller planering av undervisningen och kopplingen till forskning och beprövad erfarenhet beskriver lärarna att de söker upp den på egen hand. De ger exempel på forum där de tar del av texter och föreläsningar med forskningsanknytning men anger att de gör det av eget intresse och på sin fritid. I den allmändidaktiska fortbildningen har det funnits bra kopplingar till forskning och beprövad erfarenhet men sällan om just språkforskning.

Rektorn anser att det absolut viktigaste för att utveckla den kommunikativa förmågan är att alla elever ska känna sig trygga i klassrummet och att det är något som alla på skolan arbetar med. En stor del av att våga kommunicera är att känna sig trygg, beskriver rektorn.

Skolinspektionen rekommenderar rektorn att ge lärarna i moderna språk möjlighet att ta del av aktuell forskning och beprövad erfarenhet vid lärarnas gemensamma planering och utveckling av undervisningen i moderna språk för att på så sätt stärka lärarna i det de redan gör.

Interkulturell kompetens är naturliga inslag i undervisningen

Eleverna beskriver att lärarna är noga med att lära ut om traditioner och levnadssätt i olika delar av världen. Under lektionerna pratar de ofta om olika högtider och jämför med hur de själva firar högtider och ibland firar de någon högtid i skolan, såsom St. Nicolaus. Familj och skola i olika länder är också vanliga inslag, säger eleverna. De beskriver olika projekt om olika länder där de jämförde skolan i målspråkslandet utifrån likheter och skillnader med skolan i Sverige. Undervisningen handlar om vardagliga ämnen som man har användning för säger eleverna. När de skriver till eleverna i Spanien blir det ju riktiga texter med verkliga mottagare, poängterar eleverna. Vi får veta om de elevernas vardag och skola, berättar de.

Lärarna beskriver att de bygger upp teman utifrån familj, fritid och vardagliga situationer. De arbetar med läromedel, både analoga och digitala men använder dem utifrån vad det övergripande temat behandlar. De skapar material själva om de inte hittar relevanta delar i läromedlen, använder utbildningsradions material och film och musik. Materialet anpassar lärarna efter vad de ser att eleverna behöver, beskriver de.

Rektorn vet att lärarna ofta använder sig av musik och film i undervisningen. Hen påpekar också att två av lärarna är modersmålstalare, vilket kan underlätta för de interkulturella inslagen i undervisningen. En annan viktig del är utbytet med vänklassen i Spanien då det verkligen blir autentiskt, säger rektorn.

Vid observationerna förekommer både musik och film på målspråket och mycket av innehållet behandlar den kommande påsken. Eleverna får jämföra likheter och skillnader mellan påskfirande i Sverige och i målspråkslandet och sina egna erfarenheter.

Eleverna och lärares reflektioner tas till vara för att utveckla undervisningen

Eleverna beskriver att lärarna är öppna för förslag och att de märker att lärarna ändrar undervisningen efter det. Lärarna ser eleverna och vad de behöver, om något är svårt fångar lärarna upp det, säger eleverna. Lärarna vill att vi ska lära oss så mycket som möjligt, säger eleverna. De frågar efter vad vi vill lära oss eller är intresserade av och utformar undervisningen efter det. Eleverna i tyska uttrycker att läraren mer bestämmer vad de ska göra men att de får vara med och bestämma hur och när de ska göra det.

Lärarna beskriver att de alltid utvärderar undervisningen efter ett avsnitt eller ett tema och styr undervisningen efter det. Någon gång har det hänt att de förändrat ett område mitt i arbetet eftersom det helt enkelt inte blivit så bra som lärarna eller eleverna tänkt sig. De två undervisande lärarna i spanska planerar tillsammans, och det händer att de två lärarna i tyska planerar tillsammans. En av lärarna i tyska undervisar oftast endast elever i årskurs sex och därför blir samarbetet inte lika tätt, beskriver en lärare.

Det finns inga andra högstadieskolor i kommunen så lärarna har inga andra skolor att samarbeta med. De är alla med i olika grupper på sociala medier och söker upp saker de är intresserade av själva. Lärarna beskriver också att de får input av varandra och att eleverna själva är viktiga inspirationskällor för att utveckla undervisningen. En lärare beskriver också att elevernas eventuella misslyckanden måste återkopplas till undervisningen och inte till elevernas tillkortakommanden. De har hittat kontakter med spanstalande elever genom eTwinning (ett nätverk för skolor i och utanför Europa).

Rektorn beskriver att de har ämneslag på skolan och det är mycket samarbete och kollegialt lärande. Lärarna arbetar ständigt för att följa upp elevernas utveckling

och inte lägga eventuella svårigheter på eleverna utan att istället förändra undervisningen. Undervisningen behöver möta de elever de har på bästa sätt. Det är lika för alla ämnen, också moderna språk, säger rektorn.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att utveckla arbetet med att skapa utrymme och forum för alla lärare i moderna språk att mötas. De kan då använda kunskap från vetenskapliga studier och praktisera ett systematiskt utforskande för att kritiskt kunna granska, pröva och sätta sin undervisning i ett sammanhang. Ett sådant forum är nödvändigt för att genomföra kollegial fortbildning som exempelvis Språksprånget som Skolinspektionen rekommenderar under frågeställning 2. Detta forum skulle också kunna ha potential till att beprövad erfarenhet utvecklas vid skolan i den bemärkelsen att erfarenhet är prövad, dokumenterad och genererad under en längre tidsperiod och av flera lärare.

Arbetsformerna och stödjer användandet av målspråket

Granskningen visar att lärarna i stor utsträckning väljer arbetsformer som gynnar målspråksanvändning och att undervisningsinnehållet handlar om saker som känns relevanta för eleverna. Därutöver visar granskningen att lärarna uppmärksammar sina elevers olika behov av stöd eller utmaningar och anpassar undervisningen upplägg efter det.

Det som eleverna pratar om under lektionerna sätts in i vardagshändelser, berättar eleverna. De har nu arbetat med samtal om att gå till stranden eller ett fik, beskriver de. Eleverna lär sig många vanliga fraser om vart de ska eller om att hitta om vägen eller hur skolan fungerar i Tyskland och sådant. När eleverna arbetar med att skriva texter handlar de exempelvis om hur man firar högtider eller om vad de gjort under sommaren och vad de vill göra i framtiden. Det är ganska personliga texter, säger eleverna. Eleverna i spanska-undervisningen skriver brev till eleverna i Spanien. De breven har handlat om Vadstena och eleverna själva och om vardagliga ämnen som eleverna upplever att de har användning för. När de skriver till eleverna i Spanien blir det ju riktiga texter med verkliga mottagare, påpekar eleverna. De har också skrivit texter om olika teman till presentationer såsom djur, städer och länder.

Lärarna beskriver att de utgår mycket från säsonger och högtider. De arbetar med teman som ibland är bestämda av lärarna och ibland av eleverna. De arbetar främst med vardagliga saker som ligger nära eleverna, såsom känslor, hemmet, sjukdomar, skolan och ibland utifrån musik. Musik kan vara ett bra sätt att komma in i språket upplever lärarna. De använder sig av texter från läroböcker men också mycket autentiskt material. Det kan stärka elevernas självförtroende beskriver lärarna. Ett exempel är att en lärare har hittat tysktalande som pratar om och visar och beskriver sina rum på internet. När eleverna själva använder webbsidor med material på målspråket får eleverna arbeta med bilder och nyckelord. I årskurs åtta har de kontakt med spanska skolor, och eleverna får skriva på spanska och får svar

på målspråket. Vi har också haft digitala videomöten med dem, beskriver lärarna, vilket har varit spännande. Eleverna i årskurs sju får också chatta med elever i årskurs åtta.

Lärarna lyfter vikten av att själva använda målspråket under lektionerna för att eleverna ska få höra och vänja sig vid språket. För att få eleverna trygga beskriver lärarna vikten av att eleverna också måste bli trygga i formen och gången som de använder i klassrummet. Det måste finnas en tydlig ram för lektionen som eleverna känner igen. Lärarnas målspråksanvändande är en process från årskurs sex där lärarna pratar mer svenska till årskurs nio då de mer pratar på målspråket. De använder sig mycket av kroppsspråk för att alla ska förstå och ger ledtrådar eller jämför målspråket med svenska eller engelska. Framförallt betonar lärarna att eleverna behöver känna igen sig.

Lektionsobservationerna visar att lärarna bygger sina lektioner kring att på olika sätt låta eleverna kommunicera på målspråket. Lärarna pratar själva mycket på målspråket även om vissa skillnader finns mellan språken. Lärarna förenklar och förklarar på andra sätt utan att gå över till svenska. Eleverna får också möjlighet att hjälpa och förklara för varandra. Lektionerna inleddes med strukturer som möjliggör läsning och talande och eleverna är välbekanta med rutinerna. Lärare säger att de använder vissa återkommande fraser eller frågor varje lektion för att eleverna ska lära sig dessa.

Med anledning av att vissa skillnader noteras under lektionsbesöken mellan lärare vad gäller användning av målspråket i klassrummet, rekommenderar Skolinspektionen rektorn att, tillsammans med sina lärare, finna metoder för att säkerställa att språklärarna som kollektiv agerar likartat i klassrummet vad gäller målspråksanvändning.

Arbetsformer anpassas efter elevers intressen, behov och förutsättningar

Som beskrivet ovan berättar eleverna att lärarna tar hänsyn till elevernas intressen och behov i undervisningen. Eleverna säger också att alla i gruppen har samma uppgifter men med olika krav. Om de behöver stöttning så kan de få det. Eleverna beskriver att lärarna pratar mycket om att språket inte behöver vara perfekt utan huvudsaken är att de kan kommunicera och göra sig förstådda. Eleverna ger uttryck för att lärarna ger dem mycket hjälp och om de ställer frågor till lärarna får de hjälp. Om flera elever har frågor om något så tar lärarna det med alla så de kan lära sig av varandra.

Lärarna beskriver hur de ibland frågar eleverna om vad de vill arbeta med och de röstar vad det ska bli utifrån elevernas önskemål. Ibland styr lärarna mer genom att det finns tre olika områden att välja ifrån för eleverna. Ibland får eleverna styra helt och då diskuterar lärarna tillsammans med eleverna om hur, på vilket sätt och vad ska det leda till. Lärarna beskriver också hur de anpassa undervisningen efter gruppen. De beskriver sitt arbete för att eleverna inte ska hamna i situationer som de

inte klarar av. Vid muntliga övningar kan de exempelvis ha färdiga manus uppskrivna på tavlan och som de efterhand suddar ut ett ord i taget. Stödstrukturer ser till att eleverna vet vad de ska göra eller säga så att även de som tycker det är svårt vet och kan utföra övningarna, beskriver lärarna. För att anpassa undervisningen till enskilda elever beskriver läraren att de handleder eleverna och hjälper dem med att sortera och visa på det viktigaste i undervisningen. Genom skolans digitala lärplattform delar lärarna genomgångar och anteckningar för de elever som behöver få hjälp med det.

Lärarna beskriver också att de tidigare har haft utbyte med en gymnasieskola dit de flesta eleverna söker sig efter högstadiet. Lärarna på gymnasieskolan har uttryckt vad de förväntar sig att eleverna ska kunna och ha gått igenom innan de börjar där. Utifrån det har lärarna gjort en årskursplanering med olika teman och grammatiska moment, beskriver de. Lärarna arbetar utifrån det centrala innehållet och utgår ifrån familj eller fritid och andra vardagliga situationer i teman som de planerar.

Vid en av observationerna fick Skolinspektionen se ett exempel på hur en lärare arbetade med stödstrukturer. Eleverna arbetade med grammatik och övade ett böjningsmönster som fanns uppskrivet på tavlan. När eleverna tränat suddade läraren ut svaren på tavlan och eleverna fick mingla runt i klassrummet och fråga varandra de frågor som de just tränat på.

Lärarna hjälper eleverna att hitta strategier då språket inte räcker till

Granskningen visar att lärarna ger eleverna en stor mängd metoder och strategier att använda när målspråket inte räcker till.

Eleverna beskriver att de hjälper varandra och att de pratar runt ord som de inte kan, att de försöker förklara med andra ord det som de vill säga. De beskriver att de kanske kan ordet på engelska och det liknar ordet på språket. Ett annat sätt att göra sig förstådd på är också att använda kroppsspråk, berättar eleverna. De beskriver också att lärarna uppmuntrar de till att försöka böja ord grammatiskt så som de tror att det ska vara, även om det inte blir helt rätt.

Lärarna beskriver att de ofta uppmanar eleverna att de ska leta efter nyckelord och inte fastna på ett enskilt ord. De uppmanar eleverna att de ska tänka om och säga det de vill säga fast på ett annat sätt. På tyska kan svenska ord med tysk accent fungera eller så finns det likheter mellan andra språk och det ord eleverna letar efter, säger lärarna. En lärare uttrycker att det kan vara bra att lära eleverna en del utanför till för att de ska kunna användbara uttryck. Genom att förenkla språket och ge ledtrådar kan man komma ganska långt utan att behöva gå över till svenskan, säger lärarna. Efterhand ökar lärarna på målspråkanvändningen både hos eleverna och hos sig själva, det är en process, beskriver de. Vid lektionsobservationerna uppmuntrar lärarna eleverna att gissa om det är så att de inte är säkra på ett ord och eleverna gör det. Lärarna frågar eleverna om de kan byta ut ett ord mot ett annat eller att jämföra med ett ord på svenska. Vid en hörövning tipsar läraren eleverna

att lyssna efter nyckelord som de tränat på i förväg. Eleverna behöver inte förstå precis allt som sägs utan påminns av läraren om att inte fastna i detaljer, utan tänka på helheten.

Lärarna arbetar för att förebygga talängslan och uppmuntrar användningen av målspråket

Granskningen visar att lärarna har metoder och strategier för att skapa ett tryggt klassrumsklimat och att eleverna vågar prata fritt under lektionerna.

Eleverna beskriver att de känner sig trygga i klassrummet och att ingen skrattar om de säger fel. Alla vågar räcka upp handen och ingen är helt tyst under lektionerna. De berättar att läraren inte reagerar om man svarar fel, det blir ingen grej av det. Istället beskriver eleverna att det blir öppna diskussioner där de pratar i klassrummet om olika fel som dyker upp och att alla kan lära sig av det. Vissa elever är tystare men alla får chans att prata, det är läraren som fördelar ordet. Ibland behöver eleverna inte räcka upp handen utan läraren skickar ut frågan så alla får möjlighet att svara. Eleverna beskriver också att det är läraren som bestämmer var de ska sitta. Ibland kan eleverna i ett av språken få välja med vem de vill samarbeta men för det mesta placerar läraren eleverna.

Alla lärare beskriver att de bestämmer var eleverna ska sitta och att de upplever att eleverna tycker det är skönt. Det bidrar till tryggheten i klassrummet. Rektorn anser att det absolut viktigaste är att alla elever ska känna sig trygga i klassrummet för att våga kommunicera och att kunna utveckla den kommunikativa förmågan. En lärare beskriver att hen ibland använder en slumpgenerator för att bilda grupper. Eleverna tycker det är rättvist och det bidrar till tryggheten genom att alla blir vana vid att arbeta med alla. Lärarna byter platser för eleverna varje månad. De beskriver att en del elever behöver enskilda lösningar men att det sköter läraren om utan att det märks. Lärarna beskriver också att de inte rättar uttal mitt i övningar och inte offentligt inför alla i klassrummet. Om det är många som gör ett fel beskriver en lärare att hen kan ta i helklass där hen riktar sig till alla elever. Eleverna får aldrig känna att de gjort fel inför andra, säger lärarna.

Lärarna beskriver att de vänjer eleverna vid det arbetssätt som de har i klassrummet successivt. Det är något som de övar från början och skapar på så sätt rutiner som eleverna känner igen. Det krävs en tydlig ram för lektionen och innehållet på lektionen går de igenom tillsammans med eleverna. Eleverna ska känna igen sig och känna sig trygga också i formen, beskriver lärarna. Om de ska spela ett spel så spelar de ofta samma typ av spel så eleverna känner igen sig. Lärarna använder stödstrukturer i början som stöd för eleverna och som de efterhand arbetar bort genom att repetera mycket.

Sammanfattande bedömning av området:

Skolinspektionens granskning visar att lärarna erbjuder en undervisning som utgår från ämnets syfte och att den tydligt har kommunikativ förmåga som mål. Lärarna arbetar aktivt med att ge eleverna en interkulturell förståelse av samhälle, kultur och villkor i målspråksländerna. Granskningen visar också att lärarna kontinuerligt reflekterar över, och utvecklar, sin undervisning, både tillsammans med kollegor och tillsammans med eleverna, men att rektorn inte i tillräcklig utsträckning erbjuder lärarna tillgång till forskning och beprövad erfarenhet. Granskningen visar vidare att lärarna i stor utsträckning väljer arbetsformer som gynnar målspråksanvändning och att undervisningsinnehållet handlar om saker som känns relevanta för eleverna. Lärarna uppmärksammar sina elevers olika behov av stöd eller utmaningar och anpassar undervisningens upplägg efter det. Vidare visar granskningen att lärarna ger eleverna en stor mängd metoder och strategier att använda när målspråket inte räcker till. Lärarna har också flera metoder och strategier för att skapa ett tryggt klassrumsklimat och eleverna vågar prata fritt under lektionerna. Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet.

Skolan skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet

I detta område granskas skolans arbete för att skapa förutsättningar för hög kvalitet i undervisningen i moderna språk. Detta för att studierna i moderna språk ska förbli attraktiva och ge eleverna förutsättningar att fullfölja sina studier.

Moderna språk har likvärdig status som andra ämnen

Granskningen visar att ämnet moderna språk på Petrus Magni skola har likvärdig status och samma förutsättningar som andra ämnen. Det tydliggörs framförallt genom sättet som rektorn framhåller lärarnas skicklighet och undervisningens kvalitet. Därtill framgår att ämnet har hög status likväl hos elever som hos lärare och skolledningen. Däremot är fortbildningen för moderna språk-lärarna oftast av allmändidaktisk karaktär som kan ha god relevans även för moderna språkundervisningen men att lärarna saknar ämnesspecifik fortbildning. Granskningen visar även att skolans personal arbetar för att lyfta fram värdet av att studera ett modernt språk. Vidare visar granskningen att elever i viss utsträckning kan få stöd i ämnet moderna språk.

Rektorn uppger i intervjun att moderna språk behandlas likadant som alla andra ämnen vad gäller förutsättningar och schemaläggning. Skolan har fyra språklärare och de flesta eleverna väljer spanska som modernt språk. Eftersom det har varit svårt intresse från eleverna för franska och att det har varit svårt att hitta behörig

lärare i franska erbjuds inte det språket, berättar rektorn. I årskurs sex kommer eleverna från en annan skola till Petrus Magni skola för språkundervisning vid två tillfällen i veckan. Skolan vill inte ha lektioner som är längre än 50 minuter eftersom eleverna inte orkar längre pass, säger rektorn.

Eleverna får information i årskurs fem om moderna språk och vid något tillfälle kommer de till skolan och får prova på de olika språken. De flesta eleverna har dock redan bestämt sig och alla elever får sitt förstaval, berättar rektorn. Generellt tror rektorn att språken har hög status hos eleverna och säger att undervisningen i moderna språk håller en hög kvalitet.

Arbetet för att säkra kompetens till undervisningen i moderna språk fungerar huvudsakligen bra.

Granskningen visar att alla lärarna i moderna språk är behöriga och att de erbjuds fortbildning på samma villkor som andra lärare men att fortbildningen främst är av generell karaktär.

Alla lärare som undervisar i moderna språk är behöriga, berättar rektorn. Hen berättar att kommunen har lyckats med att bli en skolkommun där lärare vill arbeta och flera söker sig till kommunen. Rektorn beskriver att de har en god kultur och att det är en trygg och stabil skola. Det har utvecklats genom att det funnits en stabilitet i organisationen och en samsyn mellan rektorerna, vilket rektorn lyfter som en framgångsfaktor.

Rektorn berättar att de har satsat på insatser för en likvärdig utbildning hela vägen men att de moderna språken inte riktigt fått någon specifik fortbildning. Skolan har varit med i både matematiklyftet och läslyftet och det specialpedagogiska lyftet. Nu anser rektorn att det även är dags för de moderna språken och att de ska titta på Språksprånget som en möjlig fortbildningssatsning för lärarna i moderna språk. Skolan har fram till nu satsat mycket på trygghet och studiero och de har arbetat mycket med ledarskapet i klassrummet under det senaste läsåret. Det gynnar även moderna språk där det är av stor vikt att eleverna vill och vågar uttrycka sig, säger rektorn.

Lärarna beskriver också att kompetensutvecklingsinsatserna har satsats på mer generella och allmändidaktiska områden såsom läslyftet och specialpedagogiska lyftet. Det har varit bra fortbildning men de önskar nu en mer ämnesspecifik kompetensutveckling riktad mot moderna språk. Lärarna berättar att de nu ordnar det på egen hand, men att det vore bra om de kunde få mer tid till detta. Det skulle också skicka en signal att moderna språk är viktigt, anser lärarna. Fortbildning och inspiration i moderna språk gör de av egen nyfikenhet själva, på sin fritid, för att undervisningen ska vara meningsfull för eleverna eftersom den ämnesdidaktiska fortbildningen är skral, beskriver lärarna. De har varit iväg på bra fortbildningsdagar i spanska men det var längesen. Dessa gav dock oerhört mycket input och inspiration, beskriver lärarna

Lärarna önskar också mer kontakt med gymnasieskolor som tar emot deras elever från högstadiet, som de tidigare har haft. De vill gärna vidga det kollegiala erfarenhetsutbytet med andra skolor. Petrus Magni är den enda högstadieskolan i kommunen och det är därför viktigt med mer kollegialt utbyte med andra skolor anser lärarna.

Med anledning av ovanstående vill Skolinspektionen rekommendera rektorn att möjliggöra för språklärarna att delta i ämnesspecifik fortbildning i moderna språk. Ett alternativ kan vara Skolverkets kompetensutveckling Språksprånget. I ett sådant sammanhang kan lärarna gemensamt kritiskt granska, pröva och utveckla sin undervisning och utgå från forskning och beprövad erfarenhet i undervisningen, utifrån Skolinspektionens rekommendation till rektorn från granskningens första frågeställning.

Skolan har fungerande arbetssätt för att främja att fler elever fullföljer sina studier i moderna språk

Granskningen visar att det vid skolan finns en tydlig omvalsprocess för elever som väljer att hoppa av moderna språk samt att skolledningen regelbundet följer upp och analyserar orsakerna till elevernas avhopp. Det är främst elever som har svårigheter att nå kunskapskraven i andra ämnen som väljer bort moderna språk. Därutöver visar granskningen att lärare och skolledningen vidtar åtgärder för att behålla elever i moderna språk, exempelvis genom att ha motiverande samtal med elever och vårdnadshavare eller erbjuda elever stöd i målspråket.

Rektorn beskriver att de ständigt följer upp elevernas utveckling och att det är viktigt att inte lägga eventuella svårigheter på eleverna. Det är lika för alla ämnen, också moderna språk. För många år sedan fanns en kultur på skolan att det var elevernas fel om de misslyckades, berättar rektorn och det synsättet har skolan arbetat aktivt med för att ändra. Lärarna i moderna språk är mycket kompetenta och reflekterar mycket över sin undervisning. Rektorn beskriver att de differentierar sin undervisning utifrån elevernas behov. Skolan arbetar för att skapa en tillgänglig lärmiljö för eleverna. Extra anpassningar görs av undervisande lärare och specialpedagogisk kompetens finns tillgänglig men är främst inblandad vid arbete med åtgärdsprogram. När en elevs behov diskuteras är ofta specialpedagog med som stöd. Det finns inga åtgärdsprogram på skola med insatser i moderna språk. När en elev inte når målen i moderna språk skriver lärarna en plan för vad som krävs för ett godkänt betyg.

Lärarna berättar att om en elev riskerar att inte nå målen så flaggar de för det och det följs upp med en klasskonferens där de eleverna följs upp. Det finns nu elever som riskerar F i betyg i moderna språk och lärarna beskriver att de anpassar undervisningen för individuella elever med riktade aktiviteter och enskilt stöd. De flesta eleverna klarar av att läsa moderna språk säger lärarna och de anser inte att eleverna ska avbryta om det inte är alldeles nödvändigt. Elever kan ha F i ämnet utan

att de väljer om. Att de har F beror ofta på motivationsbrist och brist på engagemang snarare än svårigheter i att nå kunskapskraven, berättar lärarna. Det kan vara svårt att motivera eleverna vilket diskuteras gemensamt av lärarna och hur de ska arbeta med det. Lärarna beskriver att de kan behöva ta reda på om eleven känner sig osäker eller behöver samarbeta med någon speciell. Ibland behöver de förtydliga vikten av de extra poängen eleverna får i gymnasievalet och meritpoängen. Ofta får lärarna på så sätt eleverna att fortsätta studierna i moderna språk. Skolan kan ge stöd i tid och motivation, men dessa förutsättningar är av annan art än det som skapar grunden för särskilt stöd, anser lärarna. De elever som läser extra svenska och engelska istället för språk ska vara de eleverna med de allra största behoven.

Om elever önskar välja bort språket så finns en tydlig rutin och tillvägagångssätt, berättar lärarna: efter samtal med språklärare och mentor uppmanas eleven att prata med vårdnadshavaren. Därefter får eleven och föräldrarna information om konsekvenserna med avhopp gällande färre poäng inför gymnasiet och meritpoäng på gymnasiet. Sedan får elev och vårdnadshavare fundera vidare och skriva under en blankett, innan rektorn tar beslutet. Samtliga elever som intervjuades efter att ha valt bort ämnet moderna språk uppger att de kände till konsekvenserna av att välja bort ämnet.

Lärarna beskriver att undervisningen med extra svenska och engelska istället för moderna språk ska vara för elever som har stora utmaningar i just svenska och engelska. Undervisningen i svenska och engelska är väl genomtänkt och leds av lärare, säger lärarna. Det handlar om basfärdigheterna i svenska och engelska och eleverna får extra tid till läxor. I vissa fall kan det vara värt att offra meritpoäng för att nå målen i svenska eller engelska, säger lärarna. De har en önskan om att elever inte avbryter studierna i moderna språk av andra orsaker än att få godkänt betyg i svenska och engelska.

Sammanfattande bedömning av området:

Skolinspektionens granskning visar att ämnet moderna språk på Petrus Magni skola har likvärdig status och samma förutsättningar som andra ämnen och att skolans personal arbetar för att lyfta fram värdet av att studera ett modernt språk. Vidare visar granskningen att elever i viss utsträckning kan få extra anpassningar och stöd även i ämnet moderna språk. Granskningen visar också att lärarna i moderna språk erbjuds fortbildning på samma villkor som andra lärare men att denna främst är av generell karaktär. Lärarna i moderna språk efterfrågar mer ämnesspecifik fortbildning. Slutligen visar granskningen att skolan uppmanar elever att fortsätta med sina språkstudier och att de har en inarbetad rutin för de elever som ändå önskar välja bort moderna språk.

På Skolinspektionens vägnar

2022-05-18

X Mirzet Tursunovic

Beslutsfattare

Signerat av: Mirzet Tursunovic

2022-05-18

X Lena Knutsson

Föredragande

Signerat av: Lena Knutsson

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Maria Lodmark deltagit.

Bilaga 1: Bedömningsområden

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet.

Inom respektive frågeställning granskas följande:

Frågeställning 1: I vilken utsträckning ger undervisningen i moderna språk elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga (produktion och interaktion) så att de kan använda målspråket i olika sammanhang?

1. Undervisningsidé kring kommunikativ förmåga på målspråket
2. Arbetsformer och stöd för användande av målspråket
3. Vägledning och arbetssätt för att pröva strategier då språket inte räcker till
4. Klassrumsklimat för att förebygga talängslan och uppmuntra användning av språket

Frågeställning 2: I vilken utsträckning skapar skolan förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet som ger elever reella möjligheter att fullfölja sina studier i moderna språk?

1. Likvärdig status kring undervisningen i moderna språk
2. Arbete för att säkra kompetens till undervisningen i moderna språk
3. Förutsättningar för fjärrundervisning i moderna språk (endast för skolor med fjärrundervisning)
4. Arbetssätt för att främja att fler elever fullföljer studier i moderna språk

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
(<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/pagaende-inspektioner/skolans-arbete-for-kvalitet-i-undervisningen-i-moderna-sprak--undervisning-for-kommunikativ-for-maga/>)

Bilaga 2: Författningsstöd

Enligt **skollagen**¹ ska elever i grundskolan erbjudas undervisning i moderna språk. I **skolförordningen**² anges under vilka förutsättningar som undervisning ska erbjudas och anordnas i språken franska, spanska och tyska. Under vissa förutsättningar får fjärrundervisning anordnas i ämnet moderna språk i grundskolan (10 kap 4 och 8 §§ och 21 kap 2-5 §§ skollagen, 5 a kap. 2-4 §§ och 9 kap. 5-7 skolförordningen).

Frågeställning 1

Enligt **skollagen** ska det i utbildningen i grundskolan tas hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. I skollagen föreskrivs att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Vidare anges i skollagen att elever i grundskolan ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Av skollagens framgår också att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Av **skolförordningen** framgår att eleverna genom strukturerad undervisning ska ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. Av **läroplanen** framgår att skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning. Vidare anges i läroplanen att läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan. Därtill framgår av läroplanen att läraren tillsammans med eleverna ska planera och utvärdera undervisningen. Av läroplanen framgår också att rektorn har ansvaret för skolans resultat och, inom givna ramar, har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsmiljö utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, ges aktivt lärarstöd och får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet (1 kap. 4-5 §§, 3 kap 2 § och 5 kap 3 § skollagen, 5 kap. 2 § skolförordningen, Lgr11; 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande).

Av **kursplanen**³ för ämnet moderna språk framgår att undervisningen i moderna språk syftar till att bland annat ge eleverna möjlighet att utveckla en allsidig

¹ Skollag (SFS 2010:800)

² Skolförordning (SFS 2011:185)

³ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Kursplaner, 5.6 Moderna språk.

kommunikativ förmåga. Denna förmåga innebär att förstå talat och skrivet språk, att kunna formulera sig och samspela med andra i tal och skrift och att kunna anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare. I den kommunikativa förmågan ingår även språklig säkerhet och att kunna använda olika strategier för att stödja kommunikationen och lösa problem när språkkunskaperna inte räcker till⁴ (Lgr11; Kursplaner, 5.6 Moderna språk).

Frågeställning 2

I **skollagen** föreskrivs att det pedagogiska arbetet vid skolenheten ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas och ansvarar för att kvalitetsarbete vid skolenheten genomförs. I **läroplanen** anges att rektor ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Vidare har rektorn, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans de behöver och att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen (2 kap. 9 § och 4 kap. 4 § skollagen, Lgr 11; Varje skolas utveckling, 2.8 Rektors ansvar).

En elev i grundskolan ska enligt **skollagen** ges extra anpassningar om det befaras att eleven inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Särskilt stöd i grundskolan ska ges elever på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Av **läroplanen** framgår att alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. Vidare framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver (3 kap 5 och 7-10 §§ skollagen, Lgr; 2.2 Kunskaper, 2.8 Rektors ansvar).

⁴ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet ändras den 2 juli 2021 genom förordning SKOLFS 2021:5 som tillämpas första gången på utbildning från och med höstterminen 2022 (Lgr22).